

Finansutskottets betänkande

1978/79:27

med anledning av motioner om lönsparandet m. m.

I detta betänkande behandlas motionerna

1978/79:1113 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari – med hänvisning till motiveringen i motionen 1978/79:1108 – hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till bostadssparande och sparande i fritidshus i enlighet med vad som anförts i motionen,

1978/79:1122 av Anna-Lisa Nilsson m. fl. (c,m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till värdesäkrat lönsparande i det egna företaget,

1978/79:1612 av Gösta Bohman m. fl. (m) vari – med hänvisning till motiveringen i motionen 1978/79:1108 – hemställs att riksdagen beslutar att 2 § lag om skattelättnader för vissa sparformer skall erhålla följande såsom *motionärernas förslag* betecknade lydelse:

Nuvarande lydelse

Motionärernas förslag

2 §

Sparskattereduktion åtnjuts med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönsparkonto och som vid årets utgång innesstår på kontot. Detsamma gäller i fråga om belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innesstår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 400 kronor. Sparskattereduktion får inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 4 800 kronor om ej annat följer av andra stycket. Sparskattere-

Sparskattereduktion åtnjuts med 20 % av belopp som under inkomståret har insatts på särskilt lönsparkonto och som vid årets utgång innesstår på kontot. Detsamma gäller i fråga om belopp som under inkomståret har insatts på aktiesparkonto och som vid årets utgång motsvaras av andelar i aktiesparfond enligt lagen (1978:428) om aktiesparfonder eller innesstår på kontot för inköp av sådana andelar. Sparskattereduktion åtnjuts under förutsättning att insättningar på lönsparkonto eller aktiesparkonto har gjorts på kontot under minst sex av inkomstårets månader. Varje insättning skall uppgå till lägst 75 kronor och högst 500 kronor. Sparskattereduktion får inte beräknas på högre sammanlagt belopp än 6 000 kronor om ej annat följer av andra stycket. Sparskattere-

Nuvarande lydelse

duktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.

Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 6 800 kronor.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige för skattereduktion och särskild skattereduktion.

Föreslagen lydelse

duktion får inte heller beräknas på högre belopp än som motsvaras av sådan inkomst som anges i 1 §. Öretal som uppkommer vid beräkning av sparskattereduktion bortfaller.

Har sparande enligt första stycket påbörjats under senare delen av året men har inte insättningar skett under sex månader, åtnjuts sparskattereduktion för sådana sparmedel först vid beräkning av skatt för det närmast följande inkomståret. Sparskattereduktion enligt detta stycke medges endast om sparandet under det sistnämnda inkomståret uppfyller de förutsättningar som anges i första stycket. Sparskattereduktion får med tillämpning av detta stycke beräknas på ett sammanlagt belopp av högst 8 500 kronor.

I fråga om sparskattereduktion tillämpas 2 § 4 mom. femte och sjätte styckena uppbördslagen (1953:272). Sparskattereduktion skall tillgodoräknas den skattskyldige för skattereduktion och särskild skattereduktion.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1979.

1978/79:1703 av Per Stjernström m. fl. (c, m) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär en översyn av reglerna för aktiefondsparandet till senast hösten 1979 i syfte att ge ökad attraktivitet åt detta för näringslivet viktiga sparande.

Gällande regler

Våren 1978 beslutade riksdagen att fr. o. m. den 1 oktober 1978 införa två nya former för lönsparande (prop. 1977/78:165, FiU 1977/78:37, rskr 1977/78:346). Dessa riktar sig till personer med A-inkomst. Sparandet sker

antingen som banksparande på s. k. skattesparkonton eller som sparande i aktiesparfonder på s. k. skattefondkonton. Härutöver finns som en tredje lönsparform det tidigare s. k. nya lönsparandet – numera benämnt lönsparande på vinstsparkonto.

I de nya lönsparformerna (på skattesparkonto eller skattefondkonto) erhåller spararen, genom att göra insättningar på minst 75 och högst 400 kr. per månad under minst sex månader av ett kalenderår, ett skatteavdrag på 20 % av det under året sparade beloppet. De vid sparårets slut inestående medlen binds därefter under en femårsperiod. Tar spararen före bindningsperiodens slut ut sparbeloppet eller löser in de aktiefondsandelar som har anskaffats för beloppet görs avdrag med 25 % av uttagsbeloppet. Det avdragna beloppet tillförs statskassan.

Ränta på medel på skattesparkonto utgår efter högsta bankränta och är skattefri för sparåret och fem år därefter.

För lönsparandet på skattefondkonto skall bildas nya fondbolag och aktiefonder (aktiesparfonder). Fondbolagen skall placera sparmedlen i nyemitterade svenska aktier eller konvertibla skuldebrev, om det lämpligen kan ske. Avkastning och utdelning som tillfaller aktiesparfond skall vara fri från inkomstskatt och skall återinvesteras. Fondandelsägaren har, utom rätten till skattereduktion, skattefrihet för värdestegring på fondandelarna genom att han kan välja nytt ingångsvärde på dessa efter bindningstidens utgång.

De närmare reglerna för lönsparandet utformas av riksgäldskontoret.

Motionerna

I motionen 1108 anförs som motivering till yrkandet i *motionen 1113* (m) att i syfte att öka möjligheterna för var och en att skaffa sig en villa eller lägenhet som han själv äger – direkt eller genom bostadsrätt – de särskilda regler om skattefritt sparande som gäller från hösten 1978 bör ges vidgad tillämpning. Enligt motionärerna bör sparade medel som byggs upp på särskilda sparkonton kunna lyftas när som helst – alltså även före femårsperiodens utgång – utan att "premien" återgår till staten, under förutsättning att de frigjorda medlen används till inköp av bostad.

Reglerna för skattelättnader bör enligt motionärerna ges en något förändrad utformning i fråga om bostadssparande. Möjligheter bör ges att öppna särskilda "bosparkonton" för vilka gäller samma regler som för skattesparkonton med undantag för att det månatliga sparbeloppet bör kunna uppgå till 600 kr. på bosparkontona. Därigenom skulle goda möjligheter ges att även på begränsad tid spara ihop till den egna insatsen i en villa eller lägenhet.

För att göra det möjligt för fler än i dag att äga ett fritidshus föreslår motionärerna vidare att staten stimulerar ett särskilt fritidshussparande enligt samma system som föreslagits i fråga om bostadssparande.

I *motionen 1122* (c, m) anføres att två skäl motiverade införandet av ett värdesäkrat lönsparande – dels rättvis- och trygghetsskäl för bankspararna, dels att öka tillförseln av riskvilligt kapital till näringslivet. Motionärerna beklagar att familjeföretagen uteslöts från möjligheten att erhålla ökat riskkapital genom det värdesäkrade lönsparandet i och med att sparande i det egna företaget inte tillåts. Orsaken till att inte tillåta att satsa sparmedel i det egna företaget var att detta skulle innebära ett större risktagande än om medlen placerades i en aktiefond med spritt aktieinnehav. Motionärerna instämmer i att det kan innebära ett högre mått av risktagande för den anställda att satsa i det företag han arbetar i, men anser att detta bör överlåtas till den enskilde löntagaren själv att avgöra.

Konstruktionen för lönsparande i det egna företaget är redan utarbetad av lönsparutredningen (Ds E 1978:1), varför lönsparande i det egna företaget kan införas relativt omgående, anför motionärerna.

I *motionen 1108* anføres som motivering till yrkandet i *motionen 1612* (m) att satsning på personligt sparande är viktigt. Det är genom enskilda insatser som kapitalförsörjningen både till näringslivet och till bostadsbyggandet kan tryggas. En stimulans av det enskilda sparandet bör enligt motionärerna ske på ett sådant sätt att tendenser till ägandekoncentration bryts, oavsett om det gäller privat ägande eller ägande i kollektiva former.

Sparandet kan stimuleras genom ett allmänt sparstöd och genom nya former för bostadssparande, anför motionärerna. Särskilt på den sistnämnda vägen kan nya grupper nås för det privata sparandet. Dessutom är det viktigt att främja aktiesparandet och annat riskvilligt sparande till näringslivet genom sparstimulans.

Motionärerna hänvisar till de nya lönsparformerna och anför att dessa har blivit mycket framgångsrika. Enligt riksgäldskontorets statistik hade det värdesäkra lönsparandet redan efter två månader lockat till sig närmare 400 000 sparare och ett sammanlagt sparbelopp på över 200 milj. kr. Men sparandet måste enligt motionärerna stimuleras ytterligare. Mot denna bakgrund har motionärerna (se *motionen 1113*) föreslagit en utvidgning av det befintliga lönsparandet till att gälla även bostadssparande. Ett ytterligare steg på vägen att förbättra det befintliga lönsparandet är enligt motionärerna att höja det tillåtna sparbeloppet till 500 kr. i månaden.

I *motionen 1703* (c, m) hänvisas till att den av riksgäldskontoret publicerade statistiken visar att endast knappt 10 % av det totala sparandet i de nya lönsparformerna avser sparande på skattefondkonto. Detta är ungefär hälften av vad som beräknades före sparandets start. Motionärerna anför vidare att bankerna i marknadsföringen synes ha lagt lika vikt vid de båda sparformerna. Riksgäldskontoret har dessutom gjort en extra marknadsföringsinsats för aktiealternativet. Spararna måste därför enligt motionärerna antas resonera så att den högre risken i en aktieplacering inte i tillräcklig grad är kompenserad jämfört med bankalternativets riskfria avkastning. Enligt motionärerna kan

man också konstatera att banksparandet rent skattemässigt erhållit relativt större lättnad än aktiesparandet, i båda fallen jämfört med vanligt bank- resp. aktiesparande.

Motionärerna anser att, eftersom näringslivets behov av nytt riskvilligt kapital är oomtvistligt, det är angeläget att lönspararna ges en ersättning som upplevs kompensera aktiesparandets högre risk. Ett sätt kan vara att höja sparskattereduktionen för skattefondkonto från 20 till 25 %. Även andra vägar för att nå ett ökat aktiefondsparande bör enligt motionärerna prövas.

Utskottet

Vid behandlingen av propositionen 1977/78:165 om värdesäkert lönsparande tog utskottet med anledning av en motion upp frågan om tillsättande av en expertgrupp för att följa och analysera det föreslagna lönsparssystemet. Utskottet framhöll att det med tanke på systemets komplexitet och på den osäkerhet som i vissa avseenden råder beträffande systemets effekter var av yttersta vikt att en noggrann uppföljning skedde av hur sparformerna verkar och hur sparandet utvecklas. Utskottet anslöt sig till motionärernas uppfattning att en verksamhet för att följa och analysera effekterna av det föreslagna systemet borde komma till stånd. Det borde enligt utskottet ankomma på regeringen att besluta om formerna för uppföljnings- och analysarbetet. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Med anledning av riksdagsbeslutet tillsatte regeringen i september 1978 en särskild delegation med uppdrag att följa de nya formerna för lönsparande m. m. (lönspardelegationen). I direktiven till lönspardelegationen (Dir. 1978:84) anförde föredragande statsrådet bl. a. följande:

Den uppföljning och den analys av det nya sparsystemet och dess effekter som riksdagen har förordat bör enligt min mening också omfatta en analys av det totala hushållssparandet och de disponibla inkomsternas fördelning mellan sparande och konsumtion. I uppgiften bör således ingå inte enbart att studera det införda sparsystemets utveckling, utan också att analysera effekterna på övriga sparformer och på hushållssparandet som helhet. Effekterna på sparkvotens utveckling bör bl. a. belysas. I anslutning härtill bör de till sparsystemet knutna finansieringseffekterna studeras, bl. a. konsekvenserna för näringslivets försörjning med riskvilligt kapital.

Till uppgifterna bör också höra att föreslå de ändringar i sparsystemet som uppföljningen ger anledning till. Jag syftar både på de ändringar av teknisk natur som kan aktualiseras vid den praktiska tillämpningen och på de justeringar av förmånerna som kan motiveras av den ekonomiska utvecklingen. Uppdraget bör vidare avse att överväga och föreslå de åtgärder som kan behövas för att få sparmedlen för de olika sparåren att kvarstå i sparsystemet även efter den femåriga bindingsperiodens utgång.

Också frågan om lönsparande i det företag där man är anställd bör kunna inrymmas bland delegationens uppgifter.

I motionerna 1113, 1122, 1612 och 1703 föreslås åtgärder som innebär betydande utvidgningar eller förändringar av de nyligen tillskapade formerna för lönsparande. Enligt utskottets mening har det nya sparsystemet verkat under alltför kort tid för att det skall vara motiverat att göra sådana ändringar som föreslås i motionerna. Utskottet vill särskilt framhålla att till dess lönspardelegationen genomfört och avrapporterat väsentliga delar av sina uppgifter kvarstår den osäkerhet i vissa avseenden beträffande systemets effekter som utskottet pekade på i betänkandet FiU 1977/78:37.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1113, 1122, 1612 och 1703.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. avslår motionen 1978/79:1113,
2. avslår motionen 1978/79:1122,
3. avslår motionen 1978/79:1612,
4. avslår motionen 1978/79:1703.

Stockholm den 27 mars 1979

På finansutskottets vägnar

BJÖRN MOLIN

Närvarande: Björn Molin (fp), Kjell-Olof Feldt (s), Knut Johansson (s), Arne Pettersson (s), Anton Fågelsbo (c), Arne Gadd (s), Per-Axel Nilsson (s), Rolf Rämgård (c), Anita Gradin (s), Rune Rydén (m), Karin Flodström (s), Göthe Knutson (m), Thorsten Larsson (c), Rune Ångström (fp) och Axel Kristiansson (c).

Reservation

av Rune Rydén och Göthe Knutson (båda m) som anser att

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

I motionerna 1113, 1122, 1612 och 1703 föreslås åtgärder som innebär vissa utvidgningar av systemet med lönsparande. Enligt utskottets mening ligger förslagen i motionerna väl i linje med intentionerna bakom riksdagens beslut om ett förbättrat lönsparande.

I motionen 1113 föreslås att det månatliga sparbeloppet i samband med bostadssparande skulle kunna uppgå till 600 kr. samt att medlen när som helst skulle kunna tas i anspråk för inköp av villa, radhus eller lägenhet – utan att "premien" återgår till staten. Detta skulle sannolikt göra detta attraktivt för nya grupper av sparare. Inköp av egen bostad är ju ett av de viktigaste

sparmålen. Utskottet tillstyrker motionen 1113.

Utskottet anser det också angeläget, att de anställda ges ökade möjligheter till att spara i det företag man är anställd i och därigenom trygga den egna sysselsättningen. I förlängningen av ett sådant sparande ligger möjligheterna att på individuell bas bli delägare i det företag där man är anställd. Lönsparandet borde kunna användas i syfte att stimulera härtill. Utskottet tillstyrker därför motionen 1122.

I motionen 1612 föreslås att högsta tillåtna sparbelopp generellt höjs från 400 till 500 kr. per månad som ett steg på vägen att förbättra det nuvarande lönsparandet. Utskottet finner en sådan höjning väl motiverad. Ändringen bör träda i kraft den 1 juli 1979.

Utskottet finner vidare att en höjning av sparskattereduktionen vid sparande på skattefondkonto från 20 till 25% i enlighet med förslaget i motionen 1703 är motiverad bl. a. med hänsyn till de något högre risker för den enskilde, som sammanhänger med denna form av sparande. Det är enligt utskottets mening angeläget att denna sparform stimuleras ytterligare. Utskottet tillstyrker mot denna bakgrund motionen 1703.

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen

1. med bifall till motionen 1978/79:1113 hos regeringen anhåller om förslag till bostadssparande och sparande till fritidshus i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. med bifall till motionen 1978/79:1122 hos regeringen anhåller om förslag till värdesäkrat lönsparande i det företag där man är anställd,
3. med bifall till motionen 1978/79:1612 beslutar anta i motionen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1978:423) om skattelättnader för vissa sparformer,
4. med bifall till motionen 1978/79:1703 hos regeringen anhåller om en översyn av reglerna för aktiefondsparandet i enlighet med vad som anförts i motionen.

